

AKP'DEN İNDİRİME GEÇİT YOK

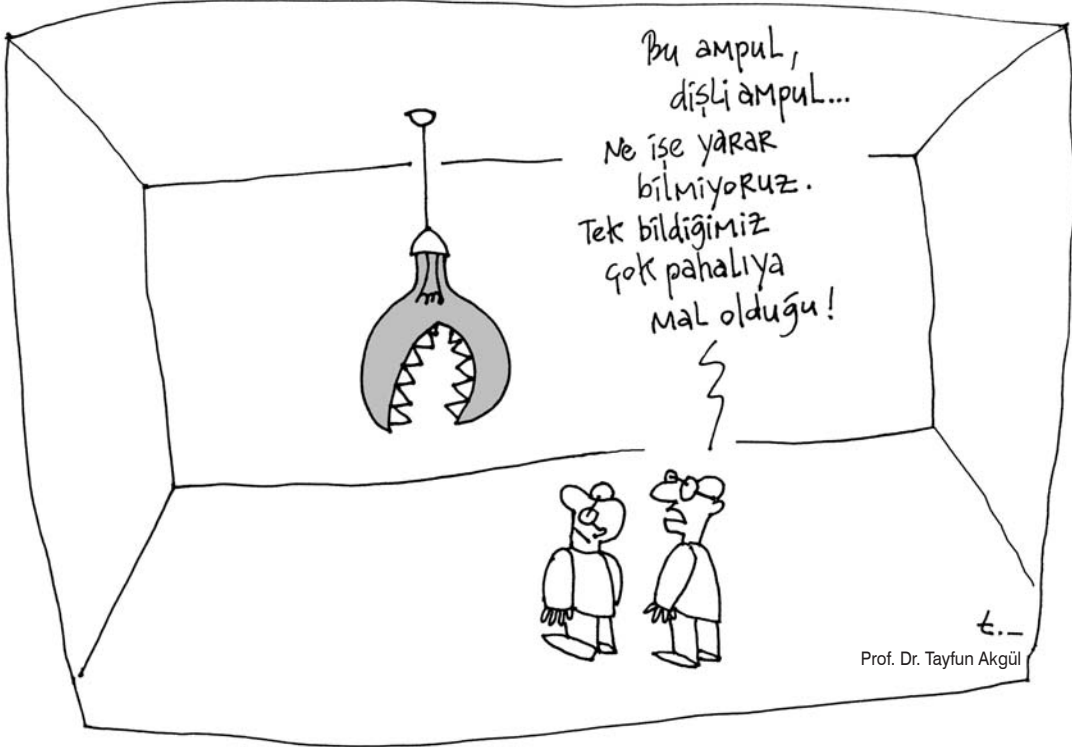
Elektrik fiyatlarına son 2.5 yıl içerisinde yüzde 72.3 oranında zam yapan AKP Hükümeti, elektrik maliyetlerindeki indirimleri tüketici fiyatlarına yansıtmıyor. Geçen yıl da gerekli indirimleri yapmayan AKP Hükümeti, EPDK'nın 1 Temmuz 2010 tarihinden itibaren geçerli olacak konutlar için yüzde 3.65'lik cüzi düzeydeki fiyat indirimine de müdahale etti. Bu gelişmeler üzerine Elektrik Mühendisleri Odası, 30 Haziran 2010 tarihinde yazılı bir açıklama yaparak, kamuoyunu bilgilendirdi. Açıklamada, "kandırmacalara son verilmesi, otomatik fiyatlandırma mekanizmasının derhal devreden çıkarılması, karaborsa sisteminin lağvedilmesi, yurttaşlara

ucuz ve güvenli elektrik hizmetinin sağlanması için derhal önlemler alınması" talep edildi.

Kamuoyunda otomatik fiyatlandırma olarak bilinen Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizması Şubat 2008'de Yüksek Planlama Kurulu'nda kabul edilmiş, ancak 1 Mayıs 2008 tarihinde kamuoyuna duyurulmuştu. Bu fiyatlandırma politikasıyla ilgili AKP Hükümeti, "enerji fiyatlarına müdahalesi olmayacağını, bundan sonra piyasadaki maliyetlere göre elektrik fiyatlarının belirleneceğini, maliyet artışı olduğunda tüketicinin fiyatlarının da artacağını, indirim olduğunda da indirimine gidileceğini" açıklamıştı. EMO, o tarihte yaptığı açıklamada,

"elektrikte özel üreticilerin fiyatları serbest, tüketicilerin fiyatları otomatik zamlı..." açıklamasıyla uygulamanın otomatik zam olduğunu kamuoyuna duyurmuştu.

TETAŞ'ın 1 Ekim 2008 tarihinde 14.39 kuruş olan birim elektrik satış fiyatı 1 Ocak 2009'dan itibaren 12.62 kuruş olarak uygulanmaya başlanmış, 1 Eylül 2009 tarihine kadar da bu satış fiyatı değiştirilmemişti. Ancak Türkiye elektrik tüketiminin yaklaşık yarısını sağlayan TETAŞ'ın elektrik fiyatlarında yaptığı yüzde 12.3'lük fiyat indirimi tüketicinin elektrik faturasına ne 1 Ocak 2009 tarihli tarifede ne 1 Nisan 2009 tarihli tarifede ne de 1 Temmuz 2009 tarihli tarifede yansıtılmadı. TETAŞ

fiyatlarında indirim olduğu zaman tüketicilere bu indirimin yansıtılmasından hiç söz edilmemiş, Odamızın bu konudaki talebi de görmezden gelinmiştir. TETAŞ, Eylül 2009'da satış fiyatını yüzde 21.08'lik zamlarla 15.28 kuruşa çıkarmasının ardından Ekim 2009'da tüketici fiyatlarına yüzde 9.8'lik yine zam yapıldı. EMO, bunun üzerine 16 Eylül 2009 tarihli "Zam Otomatik Değil, Hükümetten" başlıklı açıklamasıyla maliyet bazlı fiyatlandırmanın gerçek yüzünün "otomatik zam" olduğunu bir kez daha kamuoyuna duyurdu.

TETAŞ Manipülasyon Aracı

TETAŞ, Eylül 2009'dan itibaren satış fiyatını 15.28'de sabit tutmuş, indirim ya da zam yapmamıştır. Şirketlerin elektrik sattıkları karaborsada fiyatlara müdahale edilmezken, TETAŞ dışındaki enerji KİT'lerinin maliyet artışları doğrudan zam olarak işlenirken, DUY denilen karaborsadaki fiyat artışlarının doğrudan tüketicilere yansıtılması sağlanırken, maliyet indirimlerinin tüketicilere yansıtılmasına engel olunmaktadır. Bunun için de TETAŞ kullanılmaktadır. TETAŞ'ın fiyat politikalarına AKP Hükümeti müdahale ederek, elektrik fiyatlarını manipüle etmektedir. Otomatik fiyatlandırma kararında da TETAŞ'ın tarifesi için bir formül öngörülmemiş, tarife belirlenirken Hükümetin KİT Yatırım ve Finansman Programı'na atıfta bulunulmuştur. Böylece AKP Hükümeti, TETAŞ'ın maliyetleri düşse bile indirim yapmasına engel olmakta, KİT Yatırım ve Finansman Programı'nı gerekçe göstererek zam yapmasını ya da yüksek fiyatını korumasını sağlamaktadır.

TETAŞ, EÜAŞ'tan formüle bağlanmış fiyattan değil, güncel Genel Yatırım ve Finansman Programı'na göre belirlenecek fiyattan elektrik satın almaktadır. Hükümetin programdaki beklentilerine göre hareket edildiği için bu fiyatın ne düzeyde olduğu konusunda bilgi sahibi olunamamakta, buna ilişkin rakamlar da açıklanamamaktadır. Ayrıca

TETAŞ'ın diğer alımları kapsamındaki fiyatların nasıl şekillendiği de kesin rakamlarla ortaya konulmamaktadır.

Ancak temel çıkan sonuç şudur ki, maliyetlerdeki yükselişler doğrudan tüketici fiyatlarına yansıtılırken, maliyetlerdeki azalışların tüketici fiyatlarına yansımaları engellenecek mekanizmalar oluşturulmuştur. Maliyet esaslı fiyatlandırma mekanizmasının maliyetlerde artış olduğu zaman fiyatlarda artış anlamına geldiğini, ancak azalış olduğu zaman fiyatlarda düşüş sağlayacağı iddialarının geçersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

16 Günde Ne Değişti?

Bu kez geri çekilen indirim kararında ise müdahale daha da vahim boyuttadır. Çünkü TETAŞ'ın herhangi bir indirim olmaksızın dağıtım şirketlerinin elektrik fiyatlarında indirim talep ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda TETAŞ'ın yüksek fiyat düzeyine rağmen indirim gerekçesinin olduğu düşünülmektedir. Yani, dağıtım şirketleri, EÜAŞ ve karaborsa denilen DUY sisteminden aldıkları elektrik fiyatlarındaki ciddi düşüş nedeniyle tüketicilere yansıyacak elektrik fiyatı indirimi talep etmiş olabilirler. Buna rağmen indirime izin verilmemesi ayrıca fiyatlandırma mekanizmasının sorgulanmasını gerektirmektedir. Ocak ayından bu yana BOTAS tarafından elektrik üreticilerinin satın aldıkları doğalgazda fiyat artışı yapılmamış olduğu gibi bu yıl baraj su gelirlerinin oldukça yüksek düzeyde seyretmesi nedeniyle düşük maliyetli elektrik üreten hidroelektrik santralleri de elektrik maliyet azalışına temel bir neden oluşturmaktadırlar. Geçen yılın Ocak-Mayıs döneminde hidroelektrik üretimi 14 milyar 269 milyon kilovatt saat iken, bu yıl yüzde 72 artış göstererek 24 milyar 486 milyon kilovatt saate yükselmiştir.

Hükümet TETAŞ haricindeki elektrik sağlayıcılardan kaynaklanan indirim kararını ortadan kaldırabilmek için, 9 Haziran 2010 tarihli TETAŞ tarifesine

ilişkin kararı 16 gün sonra 25 Haziran 2010 tarihli kararla değiştirmiştir. Bugünkü Resmi Gazete'de yayımlanan bu kararla TETAŞ'ın satış fiyatı 15.28 kuruştan yüzde 2.3'lük zamlarla 15.63'e çıkarılmıştır. TETAŞ'ın toplam Türkiye tüketiminin yaklaşık yüzde 50'sini sağladığı düşünüldüğünde bu zammın tüketici fiyatlarına yüzde 1.15 yansıyacağı hesaplanmaktadır. Oysa TETAŞ'ın fiyatları aynı düzeyde olduğu için tüketici fiyatlarında yüzde 3.65'lik indirim kararı alınmıştı. Yani TETAŞ fiyatlarına ilişkin bugünkü Resmi Gazete'de yayınlanan kararla tüketici fiyatlarına yapılacak indirimin yarısı yok edilmiş oluyor. Kalan yaklaşık yüzde 2'lik indirimi ise hükümetin yılsonu temel göstergelerinde revizyona giderek yok ettiği anlaşılıyor.

Hükümet Hedefleri Değiştirdi, İndirimi Yok Etti

Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizması incelendiğinde TETAŞ dışında hükümetin diğer enerji KİT'lerine yönelik de fiyat müdahalesine sahip olduğu görülmektedir. Mekanizmanın işleyişine ilişkin genel usul ve esaslar bölümünde "Enerji KİT'leri, belirleyecekleri yeni tarifeler ile güncel Genel Yatırım ve Finansman Programında belirlenen mali hedefleri tutturacaklardır. Maliyet dışı faktörlere bağlı olarak, yıllık kâr ve faiz dışı fazla hedeflerinde önemli ölçüde sapma ihtimali ortaya çıkması durumunda, bu husus enerji KİT'leri tarafından dikkate alınacaktır" denilmektedir. Ayrıca enerji KİT'lerinin hesaplamalarında yılsonuna yönelik "revize makroekonomik gösterge varsayımlarını" kullanmaları öngörülmektedir. Yani, hükümet yılsonuna ilişkin döviz kuru, enflasyon gibi temel ekonomik göstergelerdeki hedeflerini revize ederek, enerji KİT'leri üzerinden elektrik fiyat indirimine izin verilmemesini sağlamıştır. Nitekim Merkez Bankası Başkanı enflasyonun yüzde 6.5'lik hedefin üzerinde kalacağını açıklamıştır. ◀